

Parčići u tri čina: Mrak, solari, lanac i katanac

[Davorka Blažević](#) • 19/08/2020 u 16:01 •

Svida mi se 407 Po

Za koji dan u Grubore i Gošić, a onda u rujnu i u Varivode, ratne toponime smrti i zločina nad srpskim civilima, mahom starčadi koja svoje kuće nije napustila ni u Oluji, običi će zajedno hrvatski i srpski dužnosnici, kako bi vidjeli na što su se sveli ostaci života u tom bukovičkom kraju i mogu li pomoći da ono malo preostalih ljudi vrati dostojanstvo makar u završnici svoga ljudskog trajanja. Neki srpski povratnici, ne samo u Bukovici, nego i u Lici, na Baniji i Korudnu, žive i danas bez struje, vode, asfalta, sami i zaboravljeni na razvalinama svoga života. Navodno je čak 80-ak takvih sela i zaseoka u Hrvatskoj, koja će se, unatoč tim nečovječnim prizorima, rado pohvaliti kako je već sedam godina punopravna članica Europske unije. A i dalje dio njezina stanovništva guta mrak i beznade...

U Parčiće, svega 15-ak kilometara od Kistanja, dolazili smo nekoliko puta, bez političara i njihova protokola, nekim slučajem uvijek zimi, kad bi tama polehla na malobrojne seoske krovove već u rano poslijepodne, a selo, bez struje, pritisla prerana noć i beživotna tišina. Dolazili smo i kasnije, kad je iz svake od onih pet-šest kuća s povratnicima, u sumrak upaljena štedljiva žarulja obasjavala otužnu sudbinu ljudi osuđenih na samoću i zaborav.

Tu nekad prođe neka stoka (foto TRIS/G. Šimac)

Sreća na solarnim panelima...

Nama se tada njihova sreća što napokon imaju struju na koju su čekali dugih 15-ak povratničkih godina, činila nekako pretjeranom, gotovo iracionalnom, jer je to svjetlo samo do kraja razotkrivalo sramotu onih koji su ih osudili na tako nehumano bivanje. Uvijek s istom knedlom u grlu išli smo među te samotnjake, usidrene usred ničega, i kad nisu imali struju, pa i kad su im montirani solari, nekako sluteci da se život odavno iselio odatle, da će ga teško biti vratiti ikad više, i da se samo još čeka formalan odlazak njegova “zadnjeg Mohikanca”...

Parčići nisu u itineraru državnog vrha koji je, u ime pomirenja i suživota, odlučio 25 godina nakon rata napokon pledirati za mir i normalizaciju odnosa između Hrvata i Srba koji dijele istu zemlju, isto nebo, isto sunce. Ali, u našem itineraru jesu. Otišli smo ponovo tamo s razlogom. Dokumentirati učinke tromе, licemjerne politike koja se uvijek radije bavi reanimacijom, negoli revitalizacijom života. Koja uvijek kasni, koju više zanimaju medijski efekti njezinih gesta, negoli stvarni učinci na život konkretnih ljudi. Koja je stoga jalova, neiskrena i samoživa.

Kad smo 2014. prvi put došli u Parčiče, u zaseok Vukše, potaknuti informacijom da se petero mještana vratilo u svoje kuće, i odlučilo trajno živjeti na svojim ognjištima, nismo se mogli načuditi što to, kakva to nevolja, može natjerati ljude da se ovdje vrate i žive u dobrovoljnoj izolaciji, u bespuću Bukovice koja češće čuje zavijanje vukova negoli ton ljudskog glasa.

Do Parčiča vodi izlokani seoski put, kamenit, razrovan, opasan i za raštimate konjske zaprege, kamoli za današnje automobile. To je prva prepreka s kojom se suočite, i kad je uspijete uspješno savladati, sami sebi obavezno date riječ da tom oprtinom više nećete tako lako proći. Nije to razmažena reakcija gradskih namjernika, vjerujte, to je suočenje sa stvarnošću. Zbog koje, uz ostalo, povratnici nisu u svom selu često vidali goste...

Andrijin tranzistor

Tada, te 2014., u tri kuće bilo je ukupno petoro ljudi. Bez struje, vode, asfalta. Živjeli su tu Rade i Stoja Vukša, u kolikotoliko obnovljenoj kući, slična, gluha starica Cvjeta Vojvodić i njezin gotovo slijepi sin Andrija, a niže Rade i Stoje, sam, nakon smrti svoje nepokretne žene, živio je i još vitalni Jovan Vukša. Najmlađi među njima, bio je Andrija, tada u 72 –oj. Ta šačica osuđenika na slobodi, u zaseoku Vukše, živjela je u neslozi i svadi. Nitko s nikim nije govorio, nitko nikomu u kuću nije dolazio, sve zbog međa, onih zapuštenih, u draču i korov zaraslih, njiva i livada koje nitko od njih

nije bio u stanju obrađivati, ali su se za njih bili kadri poklati...

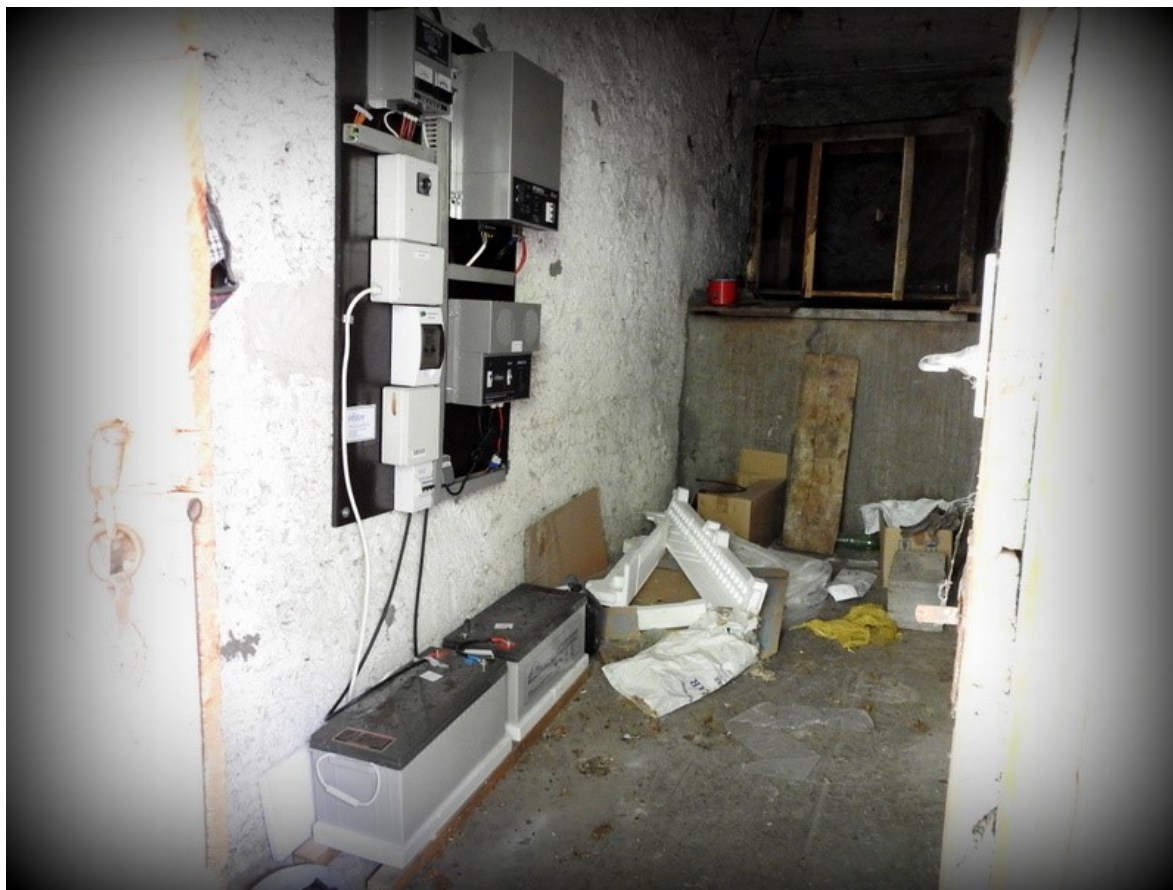
Cvijeta i Andrija živjeli su od mirovine, 1800 kuna mjesečno, i oko tisuću kuna socijalne pomoći. Andrija je imao desetak koza, tu i tamo znao je brati smilje, životario u neimaštini. U kući nije bilo ni voštanice. Poluslijepom Andriji to ne bi puno ni značilo, a bolesna, nemoćna majka u 90-tim godinama života, nije marila ni za čim, pa ni za svjetlom. Andrija je veliki "hajdukovac", a od svega što je u svojoj čađavoj kućici imao, najvrjedniji mu je bio tranzistor koji se, kako je znao reći, nikad nije gasio.

Parčići su prije rata imali struju. Uvedena im je daleke 1967. Imali su i stotinjak stanovnika. Rat je odnio sve. Ljudi su izbjegli u Srbiju, dalekovodi i trafostanica uništeni i činilo se da je s Olujom ovdje život nepovratno izdahnuo. No, ovih pet nostalgičnih seljana, odlučnih umrijeti u zavičaju, vratilo se 2001. Doslovce da ovdje umru, ne da žive. Jer ovo što u Vukšama fingira život, zapravo je njegova bizarna imitacija, mučna i čovjeka nedostojna.

Rade se tada brinuo za svoju bolesnu Stojku, tjerao na ispašu 20-ak ovaca, brinuo se za dvije kokice i jednog pijetla, a pohvalio nam se da ima i vinograd s 300 loza, da je bilo panja na kojima je ubrao i po pet kila grožđa. Imali su i agregat, pa ih mrak nije morio, ali se često kvario, zadavo im glavobolje, a i bolest, starost i samoća uzeli su svoj danak...

Jovan je bio najvitalniji, i doimao se nekako najsrčaniji, kao da mu baš ništa na svijetu ne manjka, uvijek dobre volje, uvijek spreman na šalu, pričljiv i gostoprимljiv. A opet pomalo agresivan, žestok.

Radio je u benkovačkom "Radniku", bio je zidarski meštar, gradio po cijeloj Dalmaciji, ali su mu Split, pa i Biograd, na vrhu ljestvice, najviše su ga se dojmili i najljepše uspomene iz njih nosi. U Splitu je odslužio i vojni rok, u JNA bio kuhar i danas mu to iskustvo itekako pomaže otkako je ostao sam.

Suvremeni elektro solar sustav bez korisnika (foto TRIS/G. Šimac)

Svjetleća "božićna dekoracija"

Kada smo dvije godine poslije, 2016., dan nakon katoličkog Božića, opet posjetili Parčice i Vukše, bili smo svjedoci prave svečanosti priređene za ono malo ljudi. U selo su stigli solari, napokon svjetlo, struja...! Stigao je i župan šibensko-kninski osobno. Jer, to je veliki uspjeh koji zaslužuje da se u selu i sam "poglavar" ukaže. Nije mala stvar dobiti struju u 21. stoljeću! Ono u socijalizmu i ono u "krajini" se ne računa. Ovo je sada bolje, modernija, europska struje, iz solarnih panela...

U "velikom događaju" sudjelovali su UNDP, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i Šibensko-kninska županija. U svaku povratničku kuću postavljen je sustav solara koji je stajao po kući 50 tisuća kuna. Posebno ih je

obradovalo što naknadu za potrošenu struju neće plaćati. UNDP-ov koordinatorski projekt Mislav Kirac tada nam je rekao kako su u Vukšama postavili tri sustava, u županiji šibensko-kninskoj 8, a u Hrvatskoj ih je ukupno 46. Jovan je struju primjereno dočekao: šarenim blagdanskim lampicama na ulazu u kuću, kako i priliči Božiću, mada je pravoslavne vjere, ali štuje Jovan i katoličke blagdane.

Rade je bio sretan zbog struje, govorio nam kako se ponovo rodio, da mu struja znači sve, nema života bez struje, a 15 godina proveo je uz sjenu voštanice...Njegova Stoja svjetlo je dočekala u krevetu, razboljela se...

Cvjete više nije bilo, Andrija ostao sam. Na spomen struje, licem mu se razliva osmijeh, ima sada i frižider, pun je planova, sprema se sve okrećiti, kaže da dosad nije ni vidio gdje živi, što od slabog vida, što od mraka...U planu mu je nabaviti televizor, štednjak, mobitel već ima. Vratila mu se volja za životom...

Šest godina poslije, samo je Jovan u Vukšama...

I, eto nas u Parčiću ponovo par dana prije odlaska državnog izaslanstva u Grubore i Gošić. Želimo se uvjeriti da u Vukšama solari rade i da još uvijek imaju za koga. Ali, u Vukšama caruje tišina. Na dvorišnim vratima Rade i Stoje lanac i katanac. Umrli su oboje. Ovdje nitko više ne živi, struja više nikome tu ne treba, a solarni paneli se pune i prazne ničim izazvani...

Ni Andrije nema. Živ je, ali dosadio mu čemer i samoća, i kad je majka umrla, nedugo zatim otišao rođacima u Biovičino Selo. U njegovom starom sobičku, zadimljenih zidova crnih od čađe, još su razbacani tragovi nekadašnjeg života. Prazno posuđe, kartonska ambalaža, odjeća obješena o drvenu granu čavlom zataknutu za plafon, jedan kaput beživotno visi na improviziranoj vješalici kao da će nekom još zatrebati. Majčin. Postelje još razgrnute baš kao da je nedavno netko ustao iz njih. Dvorište obraslo u korov, niže u ogradi, prazne boce, povratna plastična ambalaža, tragovi životinjskog izmeta i jednog bivšeg života.

U Vukšama je ostao samo Jovan. Pred kućom mu i dalje ona ista božićna dekoracija, dvorištem trčkara bijelo-crna razigrana kujica, Olga je zove, a on se doima jači i moćniji negoli ga pamtimo. Rumena lica, raširenog u široki osmijeh, pozdravlja nas domaćinski, nudi piće. Ne smeta mu što je sam. Mada ni rakiju, kaže, nema s kim popiti. Ali, njegovi Medviđani, Hrvati, s kojima odavno druguje, dolaze mu svako malo iz Kistanja, a i on ode tamo. Znade Jovo i do Benkovca i Biograda otići...

-Da mi što zatreba, moji ljudi će odmah doći i donijeti mi. Stoke nemam, ma ni kokoši, ne mogu ja to, ostario sam- kaže Jovan, danas 80-godišnjak, ali još u snazi. Živi od mirovine koju je zaradio u benkovačkom "Radniku", deset godina je zidario i u Biogradu i Splitu, sve dok ga Tuđman i Milošević, kako veli, nisu otjerali. Za ono što je radio za vrijeme rata, uglavnom u Kninu i Benkovcu, nije mu ništa poslodavac uplaćivao, pa je njegova mirovina jedva 1400 kuna.

Vuci zavijaju, ali šta me briga (foto TRIS/G. Šimac)

(Ne)poštovanje života

Žali se da struje u kući i dalje nema sve dok sunce ne dođe.

-Loše su baterije, trebalo bi ih zamijeniti. Frižider mi ne može raditi, svako malo ostanem bez struje i sve se iz frižidera rastopi. Prvi sam se poslije Oluje došao u Parčice i trebao sam tražiti da mi odmah vrata moju struju koju sam i prije rata imao u kući. A ne ovako, struje čas ima, čas nema- priča nevoljko Jovan. Voda nije problem, imaju, kaže, bunar koji nikad ne presuše, 500 metara povrh kuće.

Posuđe oprano, posloženo na sudoperu, stol očišćen, bez ostataka hrane, nema nereda.

-Skuvam je sebi, bio sam kuvar u vojsci, služio u komandi ratne mornarice u Splitu. Radio sam crkvu Velike Gospe u Splitu, i šest nebodera na bivšoj Avnojevoj ulici- prisjeća se.

Nije ga strah samog u selu. A od čega?, pita.

-Pa od vukova,samoće...

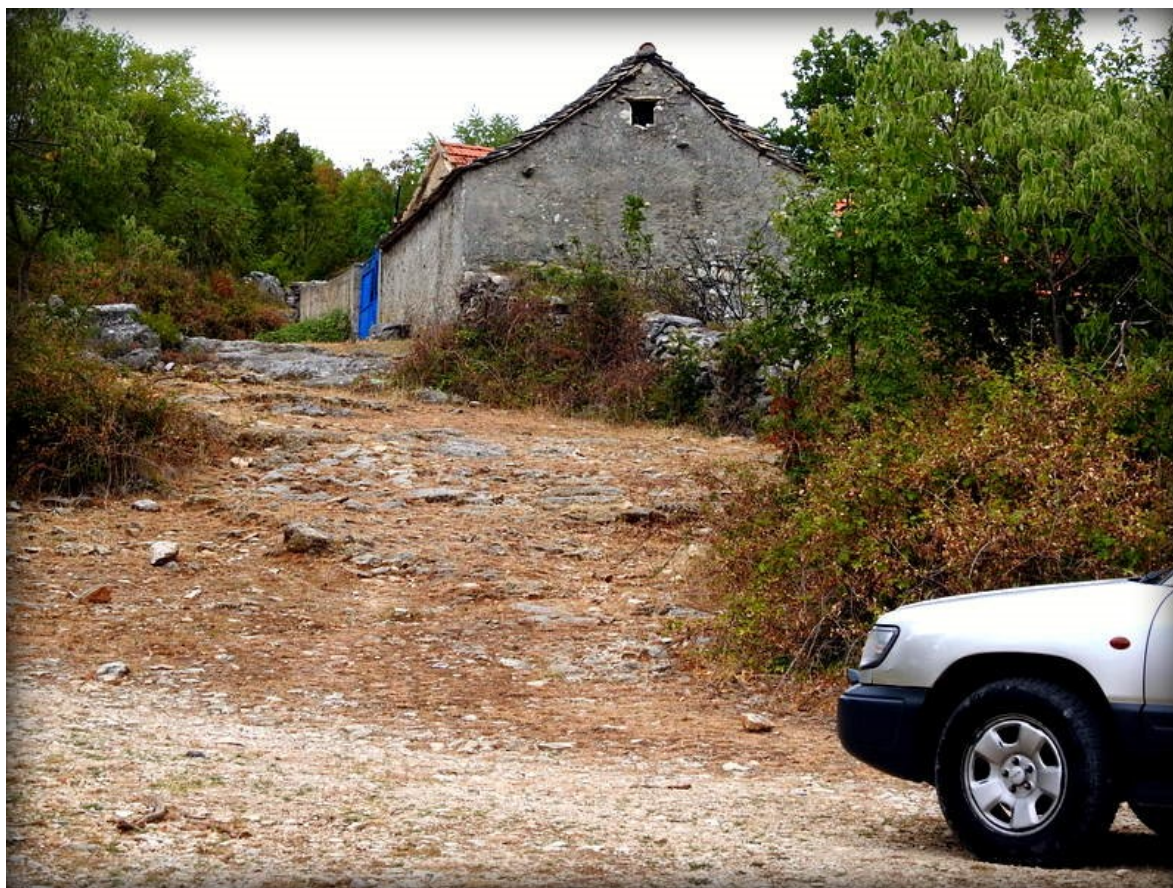
Ma ne, zašto bi se bojao. Vukovi zavijaju svake noći, čagljevi, divlje svinje, dođu i pred kuću, ali ako ih ne diraš, nema opasnosti- kaže jedini stanovnik u Vukšama.

Ima Jovan dvije kćeri i sina, jedna kći u Austriji druga u Zagrebu, ima i šestoro unučadi.

-Sve kako mi Bog odredio- veli, ispraćajući nas iz svog doma, sam, zadnji koji je ostao u toj pustoši usred ničega.

Odlučan svoju dionicu, svoj na svome, odraditi do kraja...

Eto, tako to biva kad politika drži više do političkih gesta negoli do živih ljudi. Ljudi pomalo odlaze, prazne kuće ostaju, stare i nove, sve pod ključem. Na geste se zaboravi, a kilometri i kilometri bespuća ostaju nepovratno prazni. Predugo se čekalo, premalo respektiralo život, ponižavalo žive, poigravalo s njihovim dostojanstvom. Kao da su odavno otpisani, mrtvi...

Izlokani kilometarski pristupni put (foto TRIS/G. Šimac)

...(foto TRIS/G. Šimac)

Sretan put (foto TRIS/G. Šimac)

Mačak (foto TRIS/G. Šimac)

(foto TRIS/G. Šimac)

Sudoper (foto TRIS/G. Šimac)

....L(foto TRIS/G. Šimac)

Bačva i solari (foto TRIS/G. Šimac)

O sole mio... (foto TRIS/G. Šimac)

Sole mio... (foto TRIS/G. Šimac)

Ljubimica Olga (foto TRIS/G. Šimac)

U razgovoru s reporterkom (foto TRIS/G. Šimac)foto TRIS/G. Šimac)

...(foto TRIS/G. Šimac)

Dani i godine otvorenih vrata(foto TRIS/G. Šimac)

Pustoš... (foto TRIS/G. Šimac)

Solarni paneli u pustom selu (foto TRIS/G. Šimac)

Obnovljena kuća za nikoga (foto TRIS/G. Šimac)

Dani i godine otvorenih vrata(foto TRIS/G. Šimac)

Sude je ostalo (foto TRIS/G. Šimac)

Suvremeni elektro solar sustav bez korisnika (foto TRIS/G. Šimac)

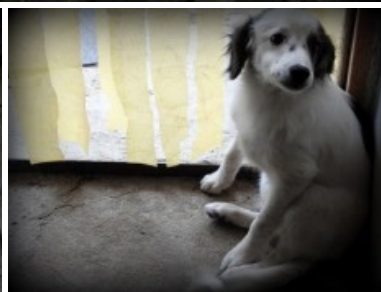
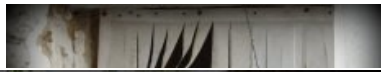

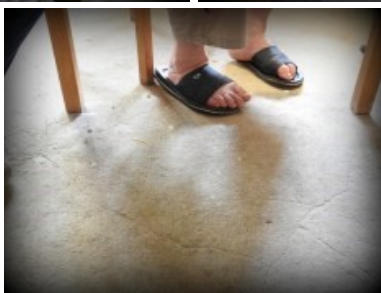
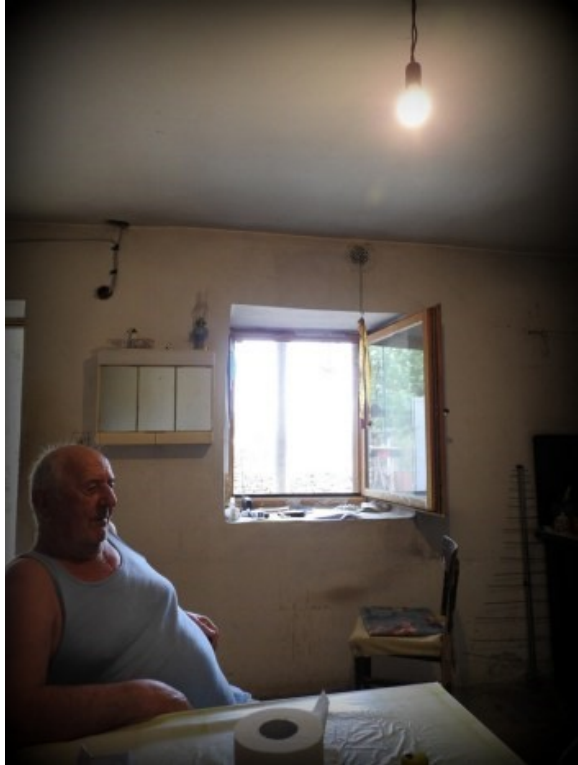
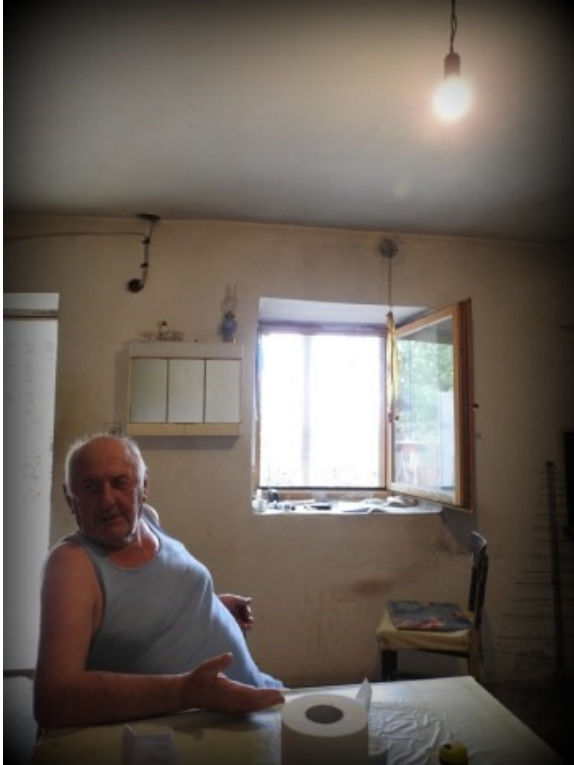
Soba s pogledom (foto TRIS/G. Šimac)

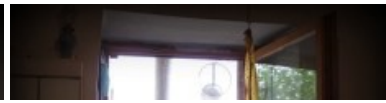
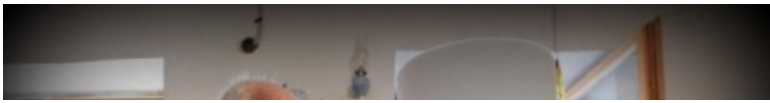

Bivši život (foto TRIS/G. Šimac)

Sviđa mi se 407 Po

VEZANE VIJESTI

- [Najnovije](#)

Najnovije

- [Vjetroelektrana Krš Padene i kontroverze oko dozvola: Investitoru se "ide na ruku", a općinu ignorira u zakonitoj naplati naknada...](#)
- [Ina pogubila platformu negdje na Jadranu, a Mađarska nema more](#)
- [Sit gladnom ne vjeruje](#)
- [Zločin bez kazne: 29 godina od granatiranja Dubrovnika – još nema ni istrage](#)